

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2008. év június hó 24. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 16.B.342/2006/10. számú ítéletét, és a Debreceni Ítéltábla Bf.III.598/2006/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 17.800 (tizenhétezer-nyolcszáz) Ft bűnügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek, illetőleg felülvizsgálatnak nincs helye. Az indítványozó, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő.

I n d o k o l á s:

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2006. október 3-án kihirdetett 16.B.342/2006/10. számú ítéletével a terheltet emberölés büntette miatt 7 év 6 hónap börtönbüntetésre és 8 év közügyektől eltiltásra ítélte.

Rendelkezett a lefoglalt bűnjelek elkobzásáról, illetve megsemmisítéséről, és kötelezte a terheltet a felmerült 144.690 Ft

bűnügyi költség megfizetésére.

Az ítélet ellen az ügyész a szabadságvesztés büntetés súlyosításáért, míg a terhelt és védője felmentés végett, illetőleg téves jogi minősítés miatt és a büntetés enyhítése érdekében fellebbezett.

A Debreceni Ítéltábla a 2007. február 22-én meghozott Bf.III.598/2006/7. számú ítéletével a megyei bíróság ítéletét részben megváltoztatta. A terhelt börtönbüntetését 8 év 6 hónapra súlyosította, és az általa előzetes fogvatartásban töltött időt a szabadságvesztésbe beszámította. Megállapította, hogy a másodfokú eljárásban további 28.696 Ft, a terhelt által viselendő bűnügyi költség merült fel.

Az ítéletben rögzített személyi körülményei szerint a terhelt gépipari szakközépiskolát végzett. Munkahellyel nem rendelkezik, havi 42.600 Ft munkanélküli járadékban részesül. Elvált, kiskorú gyermek eltartásáról nem gondoskodik. Büntetett előéletű. Legutóbbi elítélései: a Debreceni Városi Bíróság 1997-ben jogerős ítéletével, a Nyíregyházi Városi Bíróság 1998-ban jogerős ítéletével, illetve a Debreceni Városi Bíróság 2003-ban jogerőre emelkedett ítéletével - mindhárom esetben lopás vétsége, vagy annak kísérlete miatt - közérdekű munkára, illetve pénzfőbüntetésre ítélte.

Beszámítási képességét korlátozó vagy kizáró kóros elmeállapotban nem szenvedett és nem szenved. Kóros elmeállapottal egyenértékű személyiségzavara nincs. Ugyanakkor énes beállítottságú, megfelelő tartással nem rendelkező, antiszociális viszonyulással jellemezhető személyiség, akinél morális és jellembeli gyengeségek, érzelmi, indulati labilitás, agresszivitásra való hajlam, alkalmazkodási és beilleszkedési nehézség tárható fel. Rendszeresen italozik, de alkoholhoz kötődése egyértelműen nem igazolható. Cselekményének elkövetésekor nála patológiás vagy abortív patológiás részség nem állt fenn.

Az ítéltábla által helyesbített és kiegészített történeti tényállás lényegében a következő:

Mind a terhelt, mind a sértett Debrecenben tanyán élt, egymásnak szomszédai voltak, átjártak egymáshoz. Mindketten rendszeresen fogyasztottak szeszest, és ilyen alkalmakkor is főként italoztak. Az italozások során a sértett esetenként hangosan kiabált, dühöngött, illetve tört-zúzott, míg a terhelt a sértettel és másokkal szemben is agresszíven viselkedett. Ennek következtében köztük szóváltások alakultak ki, illetőleg többször került sor tettelegességre is. Egy ízben, 2004-ben a terhelt baseball-ütővel a sértettnek fejsérülést okozott.

A sértett 2002. novemberében feleségétől történő válását követően öngyilkossági kísérletet követett el, késsel több alkalommal hasba szúrta magát.

* * *

2005. szeptember 24-én reggel a terhelt és a sértett a terhelt lakásán találkozott. Ezután a sértett alkalmi munkát végzett, ahonnan 14 óra tájban tért haza. A terhelt a lakásukon volt, a sértett édesanyjával beszélgetett. Ekkor már a terhelt súlyos fokban, míg a sértett közepes fokban ittas volt, így hamarosan szóváltás alakult ki közöttük.

Ezután a terhelt lakására távozott, majd a sértett utána ment egy kb. 1 m hosszú 5 cm átmérőjű akáckaróval. Ezt követően a terhelt lakásának teraszán békésen beszélgettek.

18 óra 15 perc körül azonban szóváltás alakult ki közöttük. Ennek során a terhelt magához vett egy 24 cm pengenhosszúságú, 4,2 cm pengeszélességű fekete nyelű konyhakést.

A kést a terhelt kezében meglátva, a sértett pólóját felhúzta és a szívére mutatva „na akkor ide szúrjál, nem félek én a késtől” kijelentéssel megindult a terhelt felé.

Ekkor a terhelt a terasz konyhaszekrény előtti részén vele szemben álló sértettet a késsel közepes-nagy erővel mellbe szúrta.

A sértett sebe vérezni kezdett. Ezt észrevéve a terhelt a kést letette, és átfutott egyik szomszédjához, akinek telefonjáról 19.08 perckor a megyei rendőr-főkapitányság ügyeletének bejelentette, hogy „megszúrta a szomszédját”. Szomszédai kérdésére pedig azt mondta, azért nem a mentőket értesíti, mert a sértett már meghalt.

A kiérkező mentőszolgálat munkatársai csak a sértett halálát tudták megállapítani.

A sértett halála erőszakos úton heveny belső és külső elvérzés miatt következett be. A mellkas baloldalát előlről ért áthatoló sérülés szúrva-metszett sérülés volt, amelynek kialakulása során az elkövető és a sértett egymáshoz viszonyított testhelyzete megváltozott. A szúrtcsatorna előlről hátrafelé, kissé lefelé, és a test középvonalától kifelé, jobbról balra irányult.

A bántalmazás következtében a sértett a mellkas elülső felszínének, éllel-heggyel bíró eszköztől származó 6 cm hosszú éles szélű és falú, 2,2 cm széles tatóngó folytonosság megszakadását, továbbá a bal tüdő alsó lebenyének áthatoló szúrásos sérülését, és a szív bal kamrájának az izomréteget érintő, nem áthatoló, folytonosság

megszakítását szenvedte el. A szűrőcsatorna 9 cm hosszúságú volt.

Az elszenvedett sérülések a sértettnél percek alatt cselekvőképtelenséget és védekezésképtelenséget okoztak. Azok olyan jellegűek, súlyúak és kiterjedésűek voltak, hogy a sértett életét a gyors, szakszerű orvosi segítségnyújtás sem menthette meg.

A cselekmény elkövetésekor a terhelt, súlyos fokú, (3,24 - 3,49 ezrelék véralkohol koncentráció mellett) alkoholos befolyásoltság állapotában volt.

Figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság tényállása helyesbítésre és kiegészítésre szorult, az ítéletábró határozatának indokolásában (határozat 4-5. oldala) arra is rámutatott, hogy ezzel összhangban - valamint a helyszínen intézkedő rendőrök a terhelt kijelentésével kapcsolatos vallomásainak kirekesztése mellett - helyesbíteni és pontosítani kellett az indokolást is.

Jogi álláspontját illetően pedig a következőket emelte ki.

Okszerűen következtetett a megyei bíróság a terhelt bűnösségére, és a cselekményt is törvényesen minősítette emberölés bűntettének. Azt is helyesen ismerte fel, hogy a terhelt cselekményét eshetőleges - és nem egyenes - szándékkal valósította meg.

Az elsőfokú bíróság jogi indokait helyesbítve és kiegészítve ugyanis az állapítható meg, hogy a terhelt nagy méretű konyhakéssel, közepes-nagy erővel okozott halálos sérülést a sértettnak. Ugyanakkor a terhelt és a sértett között korábban baráti jó viszony volt, ami a bűncselekményt közvetlenül megelőzően sem változott. E kapcsolatból és a jelentéktelen konfliktushelyzetből nem lehet arra következtetni, hogy a terhelt egyenes szándékkal - magatartásának következményeit kívánva - cselekedett.

A jogerős határozatok ellen a Be.416.§-a (1) bekezdésének a) és c) pontjára hivatkozással a terhelt nyújtott be - a kirendelt védője által megszerkesztett - felülvizsgálati indítványt, elsődlegesen felmentése, másodlagosan a cselekmény halált okozó testi sértés bűntetteként minősítése és a büntetés enyhítése érdekében.

Az indítvány - utalva a terheltnek az alapeljárásban előterjesztett védekezésére is - elsősorban arra hivatkozott, hogy a sértett sérülése baleset folytán keletkezett. A cselekmény során a terhelt tudata, még eshetőleges sem fogta át a sértett életének kioltását. Az eshetőleges szándék megállapítását az eljáró bíróságok jogi indokolásukban nem fejtették ki kellő részletességgel. A másodfokú bíróság a tényállás pontosítását és kiegészítését szintén nem indokolta meg kellően. Ezzel szemben az

állapítható meg, hogy a terhelt a maga részéről igyekezett mindent megtenni a cselekmény káros következményeinek elhárítására, de a sértett életét a szakszerű orvosi beavatkozás sem tudta volna megmenteni.

Másodlagosan azt fejtette ki, hogy a terheltnek a sértett megölésére irányuló eshetőleges szándéka az eljáró bíróságok által rögzített tényállásból kétséget kizáróan nem állapítható meg. Ekként a cselekmény helyesen halált okozó testi sértés büntettének minősül, és ez esetben a büntetés lényeges enyhítése is indokolt.

Ezen túlmenően az indítvány szerint a nyomozás során a terhelt védelemhez való joga nem teljesült maradéktalanul, mivel a nyomozó hatóság helyszínre érkező tagjai nem figyelmeztették azon jogára, hogy nem köteles vallomást tenni. Első nyomozati meghallgatására is védő jelenléte nélkül, és még az alkoholos befolyásoltsága alatti állapotában került sor. Mindezek a Be. vonatkozó alapelveinek megsértéseként olyan súlyú eljárási szabálysértések, amelyek a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezését is eredményezhetik.

Sérelmezte az indítvány azt is, hogy a terhelt szerint védője nem megfelelően látta el a tevékenységét. Ez összefügghetett azzal, hogy nevezett korábban a rendőrség állományában ugyanazon életvédelmi osztály munkatársaként tevékenykedett, amely a nyomozást lefolytatta.

A Legfőbb Ügyészség BF.276/2008. számú átiratában az indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartva, a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Az ügyészi álláspont lényege szerint a hivatkozott eljárási szabálysértések valóságuk esetén is relatív jellegűek lennének. Ugyanakkor a terhelt felülvizsgálati okot képező abszolút eljárásjogi szabálysértést nem állított. Az általa a védelem ellátásával kapcsolatban sérelmezettek a védő kizárását megalapozó oknak sem a Be.45.§ (1) bekezdés b) pontja, sem az (1) bekezdés c) pontja alapján nem tekinthetők.

Az indítvány azon hivatkozása, miszerint a halálhoz vezető sérülést baleset okozta, az irányadó tényállás törvény által kizárt támadását jelenti.

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tények tekintetében döntő jelentősége van annak, hogy a Debreceni Ítéltábla a tényállást a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából lényeges kérdésekben kiegészítette, illetőleg pontosította. Az így irányadó tényállás alapján pedig nem vitatható, hogy a terhelt a súlyos eredmény bekövetkezésébe belenyugodva cselekedett.

A Btk.25.§-ában írt rendelkezésre figyelemmel ugyanis az önhibából leittasodott terheltnél a minősítés körében a tárgyi oldal beható vizsgálata alapján kell eldönteni, hogy az alanyi oldal teljessége esetén magatartása hogyan minősülne. Az elkövetés körülményei alapján arra lehet következtetni, hogy a terhelt a szintén ittas sértett provokatív magatartásának hatására rögtönös szándékkal követte el cselekményét. Ennek során az elkövetéshez használt eszközt, a célzott testtájékot, az erő kifejtés mértékét és a sérült szerveket is tekintetbe véve tisztában volt azzal, hogy a cselekmény barátjának az életét kiolthatja. Ezen eredmény bekövetkezésébe azonban belenyugodott.

A nyilvános ülésen a terhelt indítványát fenntartva a tényállás támadás törvény szerint kizárt voltának ismeretében is arra hivatkozott, az ügyet a nyomozó hatóság nem derítette fel megfelelően. A rendőrség több eljárási szabálysértést is elkövetett, így a helyszínt is megváltoztatta. A másodfokú bíróság pedig tévesen fogadta el a szerinte ellentmondásos szakértői véleményeket. Hangoztatta, hogy bűncselekményt nem követett el, a sértett halálát baleset okozta.

A védő az indítványban foglaltaknak megfelelően elsősorban a terhelt felmentését, másodsorban a cselekmény halált okozó testi sértés büntetnének minősítését, és a fő- és mellékbüntetés enyhítését kérte.

A Legfőbb Ügyészség az átiratukban kifejtett indokokkal egyezően a jogerős határozatok hatályban tartását indítványozta.

A Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat a Be.416.§ (1) bekezdésének b) és c) pontjában foglalt okokból - utóbbi tekintetében hivatalból is az eljárásjogi okok teljes körére vonatkozóan - vizsgálta felül.

Ugyanakkor az indítványnak a terhelt felmentését célzó (Be.416.§ (1) bekezdésének a) pontja) érveivel nem foglalkozott.

A felülvizsgálat ugyanis a fellebbezéstől eltérően rendkívüli perorvoslat, amelynek kizárólag a Be.416.§-ának (1) bekezdésében rögzített okokból van helye. A felülvizsgálat során pedig az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, és e tényállás felülvizsgálati indítvánnyal nem is támadható (Be.423.§-ának (1) bekezdése).

Az indítvány azon hivatkozásai ugyanis, amelyek a terhelt felmentését - balesetre hivatkozással - bűncselekmény hiányában kérték, kizárólag a bizonyítékok mérlegelését, az adott tényállást sérelmezték, eltérő tényállás megállapítását célozták, és ezen

keresztül kívánták a felmentést elérni. Mindezek azonban törvényi tilalom folytán vizsgálat tárgyát nem képezhették.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványt sem eljárásjogi, sem anyagi jogi okból nem találta alaposnak.

Amint arra a Legfőbb Ügyészség helyesen utalt, a terhelt által állított nyomozati szakban bekövetkezett eljárási szabálysértések még valóságuk esetén sem képezhetnék felülvizsgálat tárgyát, mivel a felülvizsgálati eljárásban kizárólag a bírósági eljárás vizsgálható.

Az indokolási kötelezettség teljesítésének hiányosságait illetően az indítvány azt sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem indokolta meg kellően, a szakértők véleményét elfogadva miért állapította meg azt, hogy a sértett sérülése nem keletkeztetett megbotlás során történt késbe beleeséstől.

Ezzel a hivatkozással szemben az állapítható meg, hogy indokolási kötelezettségének az elsőfokú bíróság alapvetően eleget tett. A másodfokú bíróság - az általa folytatott részbizonyításra is figyelemmel - kellő részletességgel fejtette ki azokat az indokokat, - különösen a szúrás jellemzői és a vérnyomok elhelyezkedése - amelyek arról győzték meg, a terhelt közepes-nagy erővel a vele szemben álló sértettet megszúrta, ekként a sérülés eleséssel összefüggő késbe beleeséstől nem keletkeztetett.

Így az ügyben sem a Be.373.§ (1) bekezdés III/a. pontjában meghatározott, sem más a Be.416.§ (1) bekezdés c) pontja körébe tartozó eljárásjogi szabálysértés, mint felülvizsgálati ok nem állapítható meg.

A terhelt cselekményének a Btk.166.§-ának (1) bekezdésében meghatározott emberölés büntetteként minősítése is megfelel az anyagi jogszabályoknak.

A Legfelsőbb Bíróság 15. sz. irányelvének iránymutatása alapján kialakult töretlen bírói gyakorlat szerint az emberölés büntette és a halált okozó testi sértés büntette elhatárolásánál a bíróságoknak az alanyi és tárgyi körülmények teljes körű, egymással összefüggő értékelése alapján kell állást foglalniuk.

Ugyanakkor az önhibából leittasodó, s ennek következtében tudatzavar állapotában bűncselekményt elkövetőt a Btk.25.§-ának megfelelően olyannak kell tekinteni, mint akinek a beszámítási képessége teljes. A minősítés körében a tárgyi oldal beható vizsgálata alapján kell eldönteni, azt, hogy az alanyi oldal teljessége esetében magatartása miként minősülne. (A Legfelsőbb Bíróság III. sz. Elvi Döntése.)

Az irányadó tényállás szerint a terhelt a vele szemben álló sértett mellkasára egy nagyméretű konyhakéssel közepes-nagy erejű szúrást mért, amely a tüdő áthatoló sérülését, és a szív szúrt sérülését eredményezte, s e sérülés rövid időn belül a sértett halálához vezetett. A tárgyi oldal beható vizsgálata alapján okszerűen voltak következtetést az eljáró bíróságok arra, hogy - ha ebben az önhibából eredő súlyos fokú ittassága nem akadályozza -, a terheltnek tudatában kellett lennie: cselekménye - a szúrás - a sértett életének kioltását eredményezheti, és ebbe belenyugodva cselekedett. Ekként nem fogadható el az, hogy a terhelt tudata csupán testi sértés okozását fogta át, és a bekövetkezett eredmény tekintetében kizárólag gondatlanság terhelné.

Kétségtelen, hogy a terhelt magatartását alapvetően ittassága befolyásolta, komoly indítéka a sértett életének kioltására nem lehetett, és a cselekmény után önfeljelentéssel élt. Mindez azonban az eshetőleges szándék megállapítását nem teszi kétségesé.

Az pedig, hogy a sértett megelőzően provokatív magatartást tanúsított, semmiképpen sem lehet elegendő az emberölés privilegizált esetének, a Btk.167.§-ában meghatározott erős felindulásban elkövetett emberölés büntettének a megállapítására. Az ennek megállapításához szükséges mindkét feltétel - a tudatot elhomályosító rendkívül nagy intenzitású fiziológiás természetű indulat, és ennek erkölcsileg menthető okból származása - hiányzik. Végezetül, önmagában a másodfokon kiszabott fő- és mellékbüntetés konkrét mértéke mivel az ügyben egyéb anyagi jogszabálysértés sem állapítható meg, felülvizsgálat tárgyát úgyszintén nem képezheti.

A kifejtetteknek megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, ezért a támadott határozatokat a Be. 426. §-ának alkalmazásával hatályukban fenntartotta.

A felülvizsgálat során a kirendelt védő jelenléti díjaként, illetve a felülvizsgálati indítvány megszerkesztésével kapcsolatos díjként felmerült büntügyi költséget az állam viseli (Be. 429. §-ának (1) bekezdése).

A Legfelsőbb Bíróság határozatai elleni fellebbezést és felülvizsgálati indítványt a Be. 3. §-ának (4) bekezdése és 416. §-a (4) bekezdésének d) pontja zárja ki, míg az ismételt indítvány tilalmáról a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdése rendelkezik.

A Legfelsőbb Bíróság végzése a Be. 420. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2008. június 24.

Dr. Belegi József s. k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s. k.
előadó bíró, Dr. Mészár Róza s. k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő
MTné